

OBJEV PRAVĚKÉ KULTURNÍ VRSTVY V TRSTENICI (OKR. SVITAVY)

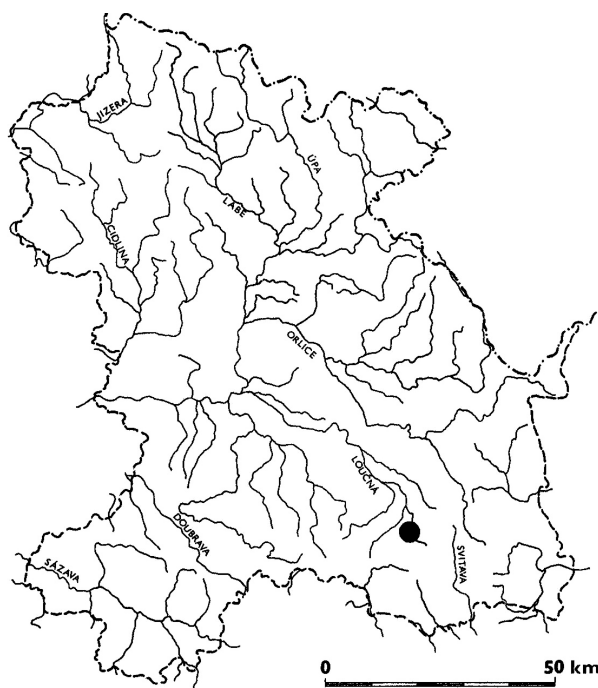
David Vích

Při budování vodojemu a propojovacího řadu v Trstenici (okr. Svitavy, Pardubický kraj; *obr. 1*) byl k akci přizván i archeolog Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě. Vzhledem k zahloubení do rostlého skalního podloží na strmém svahu a do inundace řeky Loučné byl po předběžné návštěvě místa shledán výskyt archeologických situací jako krajně nepravděpodobný. Přesto se však nakonec podařilo objevit novou archeologickou lokalitu; vzhledem k datování, umístění a způsobu dochování jde o lokalitu nepochybně velmi zajímavou.

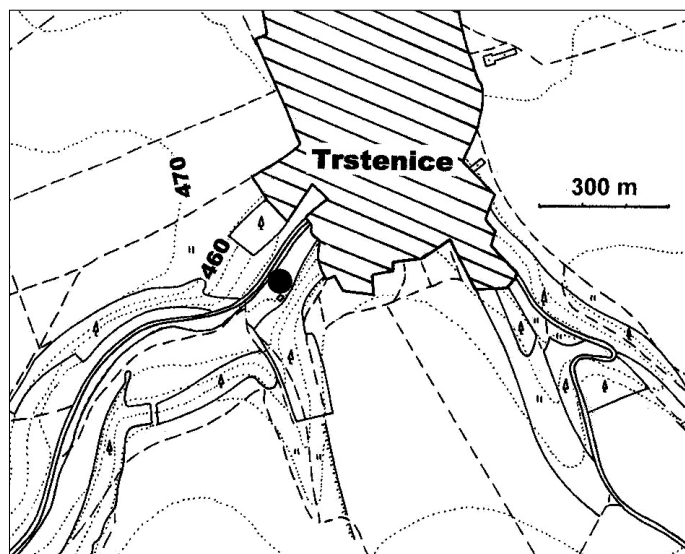
Obec Trstenice leží východně od Litomyšle mimo tradiční sídelní oblast, která končí katastrálním územím Benátky, na němž se nachází známé raně středověké hradiště a odkud pocházejí nečetné, ale přesvědčivé nálezy zemědělského pravěku. Dále na východ (k. ú. Čistá, Trstenice, Chmelík) se archeologické nálezy dosud omezovaly více méně na artefakty lovecko-sběračských společností a zlomky vrcholně středověké keramiky (*Vích 2000; Bláha – Kalferst – Sigl 2004*, 12–14, 120–121, položky 60–71, 814–820; pominěme zde problematiku tzv. hradiště v Zemanových stáních na k. ú. Čistá), spíše výjimečně se též vyskytla broušená a snad i štípaná industrie (*Skutil 1947/48*, 39, 46; *Bláha – Kalferst – Sigl 2004*, 44, položka 281; *Vích 2002a*, 71, tab. 7:3,8) a jen zcela ojediněle i drobné zlomky pravěké keramiky z naleziště Čistá 5 (*Vích 2002b*, 12).

Nově zjištěná lokalita se nachází při jižním okraji intravilánu obce, nedaleko hranice s k. ú. Chmelík, v ploché údolní nivě v nadmořské výšce 430 m (*obr. 2*). Dno nivy se strmě zařezává do okolní plošiny s relativním převýšením cca 50 m.

Dne 16. 10. 2006 byl při návštěvě zjištěn vedle výkopu pro kabel (šířka 0,4 m, hloubka 1 m) tmavě probarvený výhoz s výskytem pravěkých keramických zlomků a následně v řezu cca 15 cm mocná a přes 5 m dlouhá kulturní vrstva se zlomky keramiky, mazanice a drobnými úlomky přepálených kostí, která byla zdokumentována (*obr. 3*, řez J–K). Okraje kulturní vrstvy se pozvolna vytrácely bez ostrého ohraničení. Dne 18. 10., po dohodě s investorem, došlo k pokusu o zjištění plošného rozsahu kulturní vrstvy položením sondy kolmé na linii průkopu (*obr. 4*, A–F, řezy E–F, B–C). Podařilo se odkrýt část kulturní vrstvy se zahloubenou kúlovou jamkou a získat další nálezy, zjistit recentní vkop pro inženýrské sítě, okraje kulturní vrstvy se však ani zdaleka dosáhnout nepodařilo. Z tohoto důvodu, dále z důvodu nepříznivého počasí (sníh, husté sněžení mylně indikující předčasný nástup zimy) a časového vytížení archeologa (paralelně probíhající plošný výzkum v Cerekvici nad Loučnou) došlo po dohodě s investorem (za bezproblémový průběh výzkumu a vy-

Obr. 1. Trstenice, okr. Svitavy. Poloha lokality v rámci východních Čech

Obr. 2. Trstenice, okr. Svitavy. Poloha naleziště

datnou pomoc vděčím firmě LBtech a.s. z Litomyšle) dne 3. 11. k řezu pomocí bagru o šířce lžíce 60 cm, kdy byla zvlášť oddělována zemina z nadložních vrstev, zvlášť kulturní vrstva, ze které byly vzápětí separovány movité archeologické nálezy. Díky tomu se podařilo zjistit délku kulturní vrstvy činící v tomto směru přes 10 m, ani zde však hranice kulturní vrstvy nebyly jasně vymezené (obr. 3, řez I–G). Okraj vrstvy (bod G) se při tom nacházel pouze několik metrů od dnešního koryta řeky Loučné, mající dnes v tomto úseku charakter toliko příležitostné vodoteče.

Získané (popř. pouze registrované) nálezy lze rozdělit do tří časových úseků (všechny separované nálezy jsou dnes deponovány v Regionálním muzeu v Litomyšli). Při ručním odstraňování vrstvy 1

se podařilo najít novověký, hnědě glazovaný zlomek (přítomnost pouze registrována). Ve stejné vrstvě se nacházel vrcholně středověký zlomek z přechodu dna a stěny (obr. 4:2), další tři vrcholně středověké střepy byly získány z výhozu (obr. 4:3–4). Se vši pravděpodobností pocházejí taktéž z vrstvy 1.

O pravěké keramice, získané z kulturní vrstvy (vrstva 2) spolu se zlomky kostí a mazanicí, podává přehled tab. 1. Charakteristických keramických zlomků je bohužel velmi málo, přesto lze na základě výskytu výrazného okraje osudí (obr. 4:1), dalšího okraje okřínů či osudí (obr. 5:2), okraje pravděpodobně džbánu (obr. 5:13) a zlomku podhrdlí s plastickou páskou se zbytkem důlkování (obr. 5:7) kulturní vrstvu datovat s velkou pravděpodobností do lužické fáze kultury lužických popelnicových polí. Uvedené datování potvrzuje i bohužel nepatrný zlomek zdobený řadou svislých záseků (obr. 5:11), se kterými se v uvedeném období setkáváme např. na lomech okřínů. Zajímavé, nicméně prozatím bez možnosti další interpretace zůstávají drobné zlomky přepálených kostí.

Při zdánlivě málo nadějně akci (vysoká nadmořská výška, nevhodné geomorfologické poměry, absence vhodného půdního krytu, nedostatek starších známých nálezů) se v bezprostřední blízkosti dnešního toku řeky Loučné podařilo objevit více jak 10 m dlouhou a 5 m širokou kulturní vrstvu s největší pravděpodobností z lužické fáze kultury lužických popelnicových polí zakonzervovanou mladšími sedimenty v hloubce cca 60 cm od dnešního povrchu. Při vzniku této kulturní vrstvy pravděpodobně hrálo roli i její umístění v prostoru dnes považovaném za komunikační koridor mezi východními Čechami a severozápadní Moravou.

LITERATURA

- Bláha, R. – Kalferst, J. – Sigl, J. 2004: Přírůstky archeologické sbírky hradeckého muzea v letech 2000–2003, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 30 – Supplementum, 3–142.
- Skutil, J. 1947/48: Z nejdávnější minulosti Litomyšlska a Poličska, Od Trstenické stezky 23, 14–16, 38–48, 58–62, 75–80.
- Vích, D. 2000: Vrcholně středověké nálezy na Litomyšlsku v soukromých sbírkách, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 26, 132–136.
- Vích, D. 2002a: Eneolitické nálezy na českomoravském pomezí, Pravěk NŘ 11/2001, 61–100.
- Vích, D. 2002b: Neolitické osídlení Litomyšlska a Vysokomytska, Pomezí Čech a Moravy 5, 7–78.

Tab. 1. Přehled získaných pravěkých nálezů z kulturní vrstvy

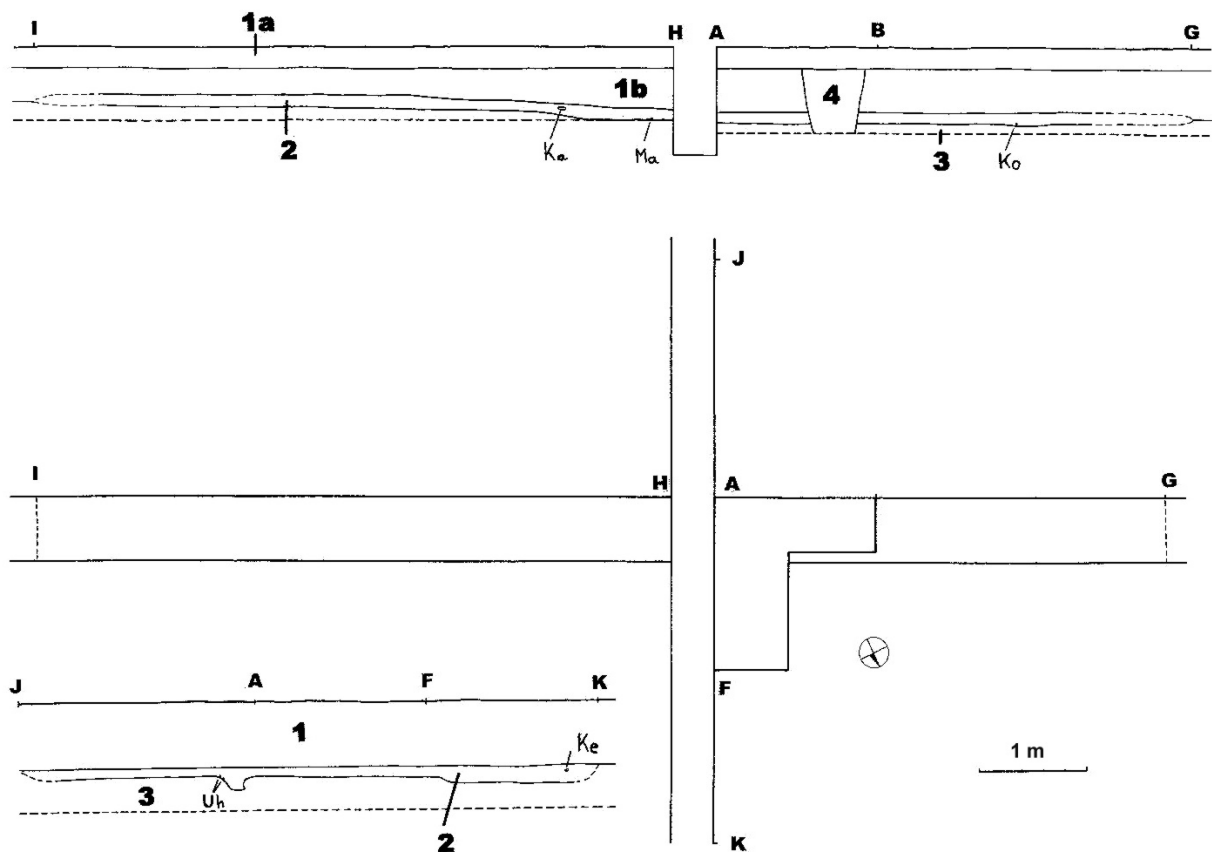
lokalizace	atypické	okraje	nožka	zdobené	podhrdlí	dno-stěna	mazanice	přepálené zlomky kostí
řez J-K, výhoz	18	1	0	0	1	0	1	0
řez J-K, vybráno z řezu	30	1	0	1	0	0	0	0
řez bagrem, úsek A-G	3	0	0	0	0	0	1	0
řez bagrem, úsek H-I	19	2	0	0	0	0	0	3
sonda A-F	63	2	1	1	2	4 (3 z jedné nádoby)	3	7
celkem	133	6	1	2	3	4	5	10

THE DISCOVERY OF PREHISTORIC CULTURAL LAYERS AT TRSTENICE (SVITAVY DISTRICT)

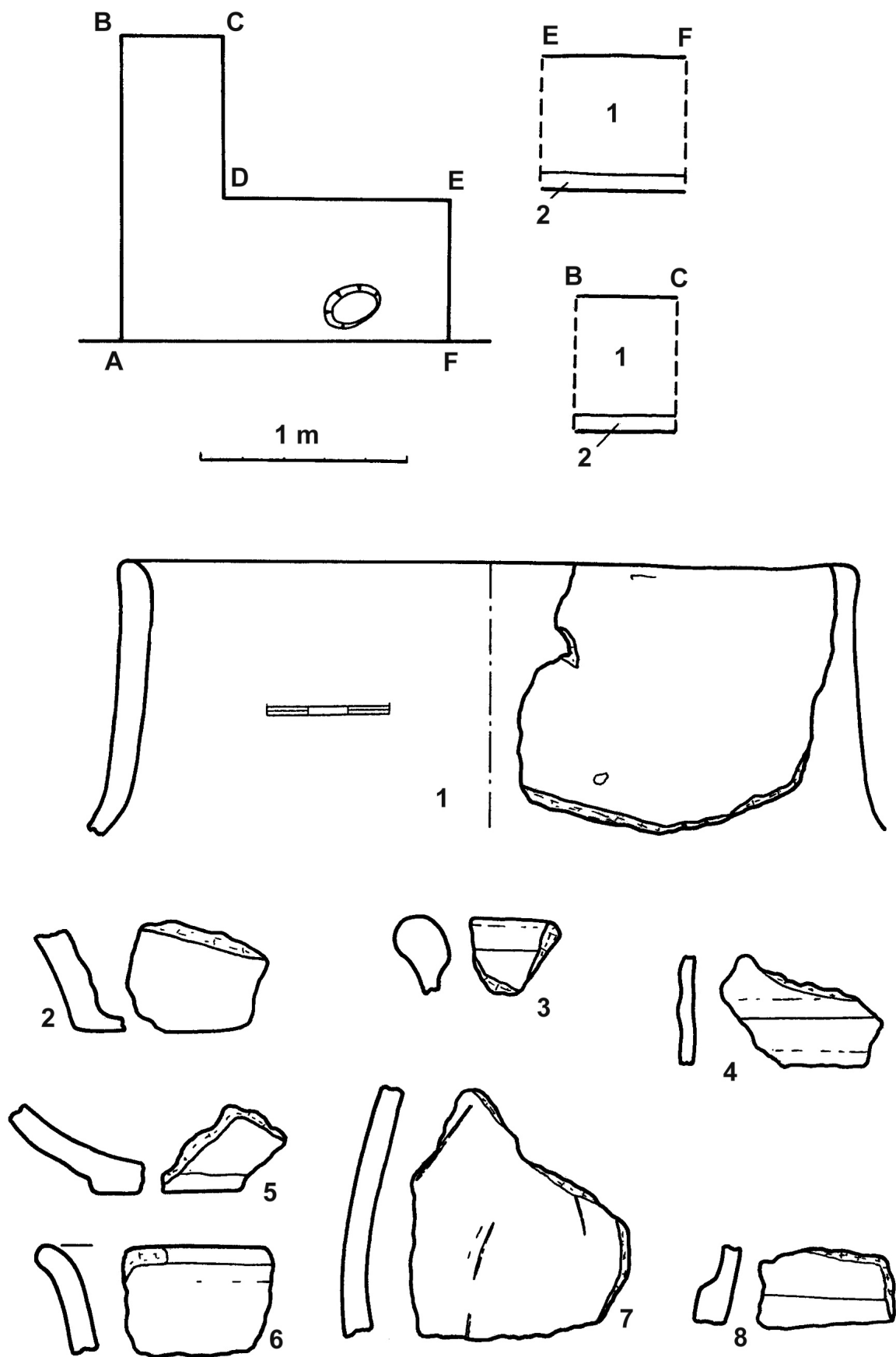
During the building of water mains in the Trstenice cadastre (Svitavy district), a trench disturbed prehistoric cultural layers. This discovery was surprising for several reasons. The trench was sited in an inundation band that cut conspicuously into a plain (some 50m above), at an altitude of 430m, in an area outside traditional settled regions, with a lack of fertile soil. The spoil and the documented cut (fig. 3, section J-K) yielded prehistoric ceramics, fragments of charred bone and daub. After an unsuccessful attempt to identify the overall extent of the cultural layer through manual test pitting at right angles to the line of the trench (fig. 4, A-F, sections E-F, B-C), during which a post hole was identified, a mechanical excavator was eventually employed for this purpose to considerably expand the test pits in the presence of an archaeologist. In this was it was possible to identify not only the considerable breadth of the cultural layer (over 5m), but also its length (over 10m, the edge being highly blurred). Portable finds were subsequently extracted, and the situation documented (fig. 3, section I-G). In addition to the prehistoric finds, which can be dated with the greatest degree of probability to the Lusatian phase of the Lusatian Urnfield culture, a number of High Medieval sherds were also recovered, which from a single fragment found during manual digging can be linked to the layer covering the prehistoric cultural layer. It is evidently no coincidence that the archaeological situation uncovered lies in an area regarded as a communications corridor between East Bohemia and North-West Moravia.

DAVID VÍCH

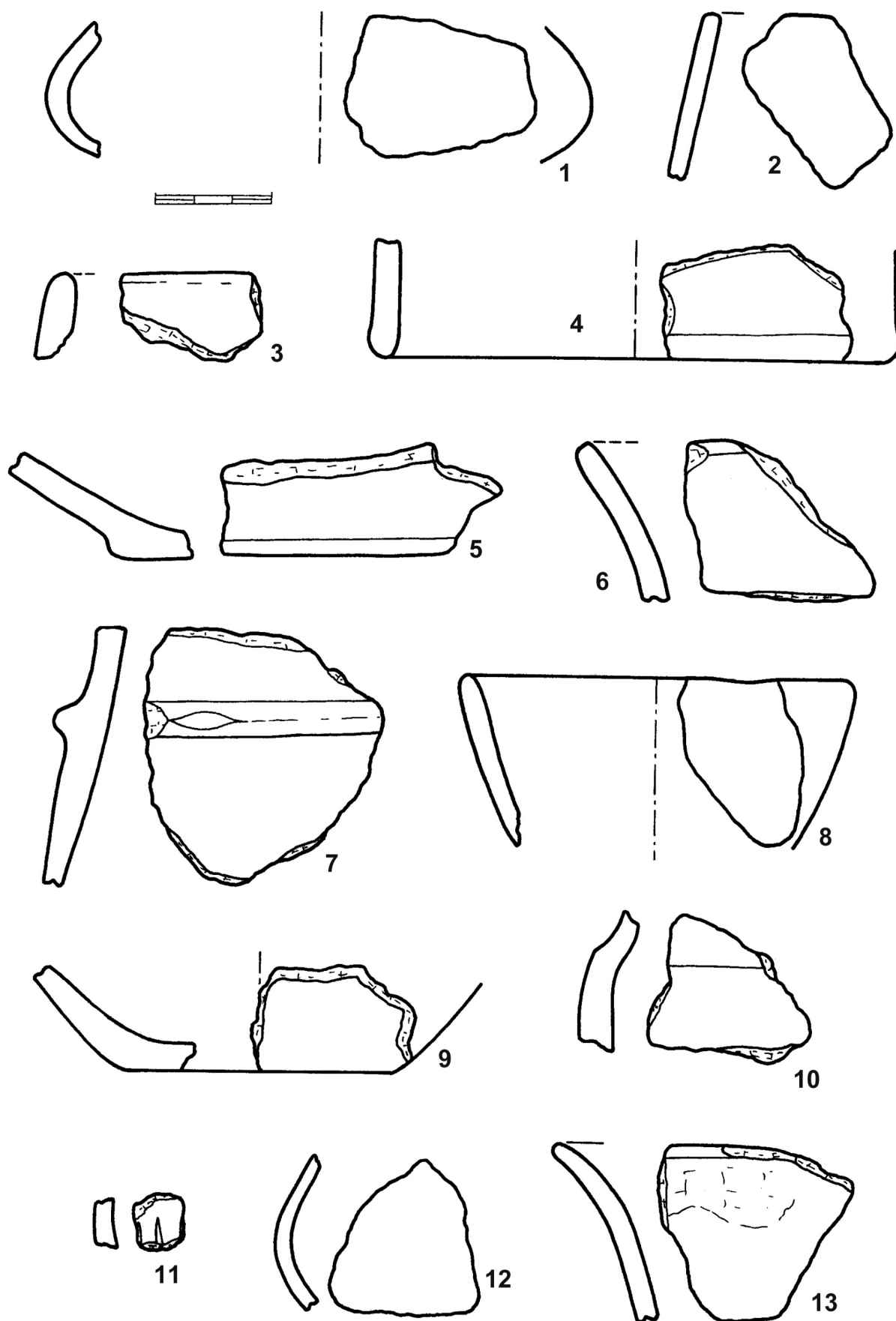
REGIONÁLNÍ MUZEUM VE VYSOKÉM MÝTĚ, ŠEMBEROVA 125, 566 01 VYSOKÉ MÝTO

Obr. 3. Trstenice, okr. Svitavy. Celkový půdorys a dokumentace řezů J–K, I–G. Popis vrstev: 1a – drnová vrstva; 1b – hnědá hlinitá (vrstvy 1a a 1b většinou splývaly do vrstvy 1); 2 – hnědavě černošedá hlinitá kulturní vrstva; 3 – sterilní jílovito-šterkovité podloží s kameny; 4 – vkop inženýrských sítí, hnědá hlinitá silně promísená jemnou drtí jemnozrnného písku

Obr. 4. Trstenice, okr. Svitavy. Půdorys ručně kopané sondy A–F, řezy E–F, B–C (popis vrstev viz obr. 3). 1–8 Získaná keramika (1, 5–8 lužická fáze kultury lužických popelnicových polí; 2–4 vrcholný středověk)

Obr. 5. Trstenice, okr. Svitavy. Získaná keramika (lužická fáze kultury lužických popelnicových polí)